

ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนของไทยในจีน

นางสาว จุติวรรณ ศรีเจริญ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-639-316-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**THE DETERMINANT OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT FROM THAILAND
TO CHINA**

Miss Thitiwan Sricharoen

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics in Economics**

Department of Economics

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-639-316-2

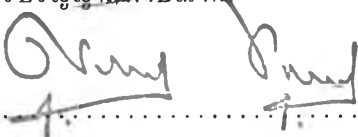
หัวข้อวิทยานิพนธ์ : ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนของไทยในจีน

โดย : นส. ฐิติวรรณ ศรีเจริญ

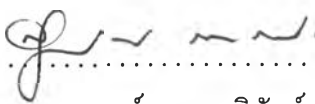
ภาควิชา : เศรษฐศาสตร์

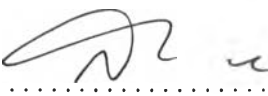
อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์. ดร. สมชาย รัตนโกมุท

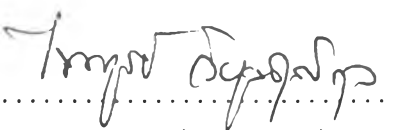
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้แนบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

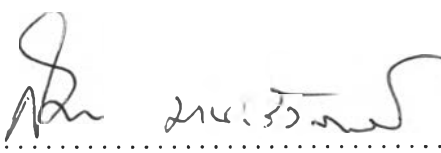

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัฒน์ ชุติววงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย รัตนโกมุท)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ วิบูลชุตikul)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมภพ มานะรังสรรค์)

จิตติวรรณ ศรีเจริญ : ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนของไทยในจีน

(The Determinant Of Foreign Direct Investment From Thailand To China)

อ. ที่ปรึกษา : รศ. ดร. สมชาย รัตนโกมุท ; 288 หน้า. ISBN 974-639-316-2.

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญ เพื่อศึกษาปัจจัยที่กำหนดการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศของไทยในจีน รวมทั้งลักษณะและโอกาสการลงทุน โดยศึกษาวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์กรณีการลงทุนของบริษัทตัวอย่างจำนวน 15 บริษัท แบ่งเป็น 3 ภาค คือ ภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรมและภาคบริการ ระยะเวลาดของการศึกษาจะครอบคลุมตั้งแต่ปี 2521 เป็นต้นมาซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศจีนเริ่มเปิดประเทศรับการลงทุนจากต่างประเทศ

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนในจีนของธุรกิจไทยทั้ง 15 ราย สามารถอธิบายโดยทฤษฎีการสังเคราะห์ปัจจัยต่างๆ ที่กำหนดการลงทุนทางตรงในต่างประเทศ สรุปได้ 3 ประการ คือ ประการแรก ปัจจัยด้านความได้เปรียบในการเป็นเจ้าของสินทรัพย์บางประการ พบในกรณีการลงทุนของธุรกิจอาหารสัตว์ ธุรกิจพลังงาน ธุรกิจเบียร์ ธุรกิจอะไหล่และการประกอบรถยนต์และธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ มีใช้ความได้เปรียบจากการมีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีการผลิตและการจัดการในสาขาธุรกิจนั้น ประการที่สอง ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนที่พบในกรณีของธุรกิจแปรรูปน้ำมันรำข้าวเป็นปัจจัยด้านความได้เปรียบในการทำให้เป็นประโยชน์แก่องค์การด้วยตนเอง ประการที่สาม ปัจจัยทางด้านความได้เปรียบเฉพาะในแหล่งที่ตั้ง โดยเฉพาะปัจจัยด้านทรัพยากรพบในกรณีธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ ธุรกิจเมลามีน ปัจจัยด้านขนาดและอัตราการเติบโตของตลาดประเทศจีน เป็นปัจจัยสำคัญกรณีการลงทุนของธุรกิจปิโตรเลียม ธุรกิจอะไหล่และการประกอบรถยนต์ ธุรกิจเบียร์ ธุรกิจสินค้าอุปโภคบริโภค ธุรกิจแปรรูปน้ำมันละหุ่งและการส่งออกข้าวหอมมะลิ ธุรกิจธนาคาร และธุรกิจค้าปลีก ปัจจัยด้านนโยบายรัฐบาลพบในกรณีธุรกิจพลังงาน

ลักษณะการลงทุนในจีนในลักษณะการร่วมมือทางธุรกิจตามสัญญาและลักษณะการร่วมทุนได้รับความนิยมจากผู้ลงทุนเป็นอย่างมาก สำหรับโอกาสการลงทุนของไทยในจีนในภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นแต่อัตราความเสี่ยงก็สูงมากเช่นกัน ภาคเกษตรกรรมมีโอกาสการลงทุนสูงมากเพราะไทยมีความชำนาญและเงินสนับสนุน และโอกาสการลงทุนในภาคบริการมีไม่มาก การแข่งขันสูงและความเสี่ยงสูง

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิสิต นส. จิตติวรรณ ศรีเจริญ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

#3970494529 : MAJOR ECONOMICS

KEY WORD: DETERMINANT / FOREIGN DIRECT INVESTMENT / CHINA

THITIWAN SRICHAROEN : DETERMINANT OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT FROM

THAILAND TO CHINA. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. SOMCHAI RATTANAGOMUT, Ph.D.

288 PP. ISBN 974-639-316-2.

The objective of this thesis is to study the determinants of foreign direct investment from Thailand to China, including the pattern of FDI and investment opportunities in China. This was done by interviewing 15 companies that had invested in China. This study is divided into 3 sectors, namely; the agricultural sector, the industrial sector and the service sector. The study period started from 1978 when the Chinese economy was opened for foreign investment.

It was found that there were 3 main determinants of the Thai investment in China, namely; ownership-specific advantage, internalization advantage and location-specific advantage. The ownership-specific advantage was important in the case of feedmill industry, energy industry, beer industry, automobile industry and furniture industry. All of these industries had comparative advantage in production because of their high technology. The internalization advantage was found in the case of transform bran-oil industry. The location-specific advantage, especially the ample resources of China was found in the case of furniture industry and melamine industry. The size and expansion of the Chinese market were the main determinants in the case of petroleum industry, automobile industry, beer industry, consumer product industry, castor-oil industry, banking and retailing business. And the government policy was the main determinant for energy industry.

The important patterns of FDI from Thailand to China were the equity joint venture, contractual joint venture and wholly foreign-owned enterprises. The opportunity for investment was increasing in the industrial sector, but there was also high risk. The opportunity for investment in the agricultural sector was high because Thai investors had a better knowledge and the Chinese government had a specific policy to support the sector. And the opportunity for investment in the service sector was low because of high competition and high risk.

ภาควิชา..... ECONOMICS
สาขาวิชา..... ECONOMICS
ปีการศึกษา..... 1998

ลายมือชื่อนิสิต..... MISS THITIWAN SRICHAROEN
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... Somchai Rattanagomut
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความกรุณาจาก รศ. ดร. สมชาย รัตนโกมุท อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าของท่านในการให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนเอาใจใส่ติดตามความก้าวหน้าในผลงานของผู้เขียนเป็นอย่างดีมาโดยตลอด รวมทั้ง ท่าน ประธานกรรมการ และคณะกรรมการวิทยานิพนธ์อีก 3 ท่าน คือ รศ. ดร. สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์ ผศ. ดร. ไพฑูรย์ วิบูลชุตติกุล และ รศ. ดร. สมภพ มานะรังสรรค์ ที่ได้กรุณาให้คำวิจารณ์ แนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ อันเป็นประโยชน์จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สามารถสำเร็จลงได้ ซึ่งผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านทั้งสิ้นเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ ผู้เขียนขอขอบคุณ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้กรุณาอนุญาตการศึกษาสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งบุคลากรในองค์กรธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนในสาธารณรัฐประชาชนจีนหลายท่านได้แก่ คุณวิบูลย์ ตั้งกิตติภากรณ์ คุณสยาม โชคสว่างวงศ์ คุณสุรีย์ วิเศษธิดา คุณไสว วิศวานนท์ คุณจูไรรัตน์ อารยะกิตติพงษ์ คุณสุขุม คุณประเสริฐ ธีรนาคนาท คุณกาญจนเกียรติ คุณมานิต อติวานิชพงษ์ คุณพิเศษ วัฒนวิตุกุล คุณสุรสิทธิ์ ทองจันทร์ คุณจามร คุณกั้ววาฬ ตันติพงษ์อนันต์ คุณกำจาย เอี่ยมสุรีย์ คุณพิพัฒน์ ปุณณะศิริกุล คุณมานพ รัตนสุกานุสรณ์ คุณศิริพัทธ์ คุณลักดา วิจิตเสถียรพงศ์และ คุณสหวุฒิ หิตะวัฒนกุล ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือและอนุเคราะห์ในด้านข้อมูลต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อผลงานศึกษาเป็นอย่างดียิ่ง รวมทั้งขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ คณะเศรษฐศาสตร์ ทุกคน ที่มีได้กล่าวเอ่ยนามถึงในที่นี้ ที่ได้มีส่วนอย่างมากในการให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจแก่ผู้เขียนเป็นอย่างดีเสมอมา

ท้ายสุด ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบุพการี ผู้ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจอันสำคัญยิ่งสำหรับผู้เขียน จนทำให้สามารถมาถึงวันนี้ รวมทั้งคุณครู อาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้เขียน ตั้งแต่วัยเยาว์ทุกๆ ท่าน

คุณประโยชน์ทั้งหลาย อันพึงได้รับจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอมอบแต่ผู้มีพระคุณทุกๆ ท่าน สำหรับข้อบกพร่องต่างๆ ที่เกิดขึ้น ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความสำคัญและปัญหาของการศึกษา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	8
1.3 สมมุติฐานการศึกษา.....	9
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	9
1.5 วิธีการศึกษา.....	10
1.6 ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและแหล่งที่มาของข้อมูล.....	14
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	15
บทที่ 2 ทฤษฎีการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศและงานศึกษาเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้อง.....	16
2.1 นิยามและทฤษฎีการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศ.....	16
2.1.1 นิยามของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ.....	16
2.1.2 ทฤษฎีการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศจากกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว.....	19
2.1.3 ทฤษฎีการลงทุนทางตรงในประเทศสำหรับกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา.....	33
2.1.4 ลำดับการพัฒนาและการลงทุนในต่างประเทศ.....	37
2.2 งานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์ที่มีผู้ทำการศึกษาไว้แล้ว.....	39
2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการลงทุนในสาธารณรัฐประชาชนจีน.....	39
2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่กำหนดการลงทุน โดยตรงในต่างประเทศ.....	42
บทที่ 3 ภาพรวมเศรษฐกิจและการลงทุนในสาธารณรัฐประชาชนจีน.....	52
3.1 ภาพรวมเศรษฐกิจ.....	52
3.1.1 ภาวะเศรษฐกิจ.....	53
3.1.2 โครงสร้างเศรษฐกิจ	54
3.1.3 การค้าระหว่างประเทศ.....	55
3.1.4 ระบบการเงินการธนาคาร	59

3.2 ภาพรวมการลงทุน.....	68
3.2.1 ภาวะการลงทุนจากต่างประเทศ	68
3.2.2 การการลงทุนของไทยในจีน.....	77
3.2.3 การส่งเสริมการลงทุนของไทยในจีน.....	81
3.2.4 การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศของจีน.....	82
3.2.5 กลยุทธ์ส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ.....	83
3.2.6 นโยบายจีนเกี่ยวกับลงทุนจากต่างประเทศ	88
3.2.7 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการค้าสินค้าลงทุนในจีน	89
3.2.8 ปัจจัยที่เกื้อหนุนให้นักธุรกิจไทยไปลงทุนในประเทศจีน.....	94
3.2.9 รูปแบบการลงทุน	95
3.2.10 การลงทุนต่างชาติ : ธุรกิจที่จีนต้องการ	97
3.2.11 โอกาสและคู่ทางการลงทุน	98
3.2.12 ปัญหาการขยายการลงทุนของผู้ประกอบการ ไทยในจีน.....	103
3.2.13 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการลงทุนในจีน.....	107
บทที่ 4 ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนและโอกาสการลงทุนของไทยในจีน	109
4.1 ปัจจัยที่กำหนดการลงทุนของไทยในจีน	109
4.1.1 เพื่อใช้ประโยชน์จากความสามารถเปรียบเทียบในการเป็นเจ้าของสินทรัพย์พิเศษบาง ประการ.....	109
4.1.2 เพื่อใช้ประโยชน์จากความสามารถเปรียบเทียบในการทำให้เป็นประโยชน์แก่องค์กร ด้วยตนเอง.....	114
4.1.3 เพื่อใช้ประโยชน์จากความสามารถเปรียบเทียบในแหล่งที่ตั้ง.....	115
4.2 โอกาสการลงทุนของไทยในจีน	132
4.2.1 บริษัทข้ามชาติทางด้านทรัพยากร : ธุรกิจปิโตรเลียม.....	132
4.2.2 บริษัทข้ามชาติทางด้านสาธารณูปโภค : ธุรกิจพลังงาน.....	136
4.2.3 บริษัทข้ามชาติทางด้านอุตสาหกรรมโรงงาน : ธุรกิจอะไหล่และการ ประกอบรถยนต์ ธุรกิจเฟอร์นิเจอร์ ธุรกิจเบียร์ ธุรกิจเมลามีน ธุรกิจสินค้า อุปโภคบริโภค ธุรกิจแปรรูปน้ำมันละหุ่งและการส่งออกข้าวหอมมะลิและ ธุรกิจแปรรูปน้ำมันรำข้าวหรือธุรกิจน้ำมันพืช.....	141
4.2.4 บริษัทข้ามชาติทางด้านเกษตรกรรม : ธุรกิจอาหารสัตว์.....	156
4.2.5 บริษัทข้ามชาติทางด้านอุตสาหกรรมบริการ : ธุรกิจธนาคาร ธุรกิจค้า ปลีก.....	160
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษา.....	172

รายการอ้างอิง.....	183
ภาคผนวก	189
ก. คำถามสำหรับใช้ในการสัมภาษณ์	190
ข. ภาพรวมภาคธุรกิจตัวอย่างของการลงทุนในจีน.....	199
ค. บริษัทนักลงทุนไทยที่เข้าไปลงทุนในสาธารณรัฐประชาชนจีน จำแนกตามมณฑล/ เมือง.....	257
ง. ข้อกำหนดเฉพาะกาลเพื่อแนะแนวการลงทุนสำหรับนักลงทุนต่างชาติ (ประกาศร่วม ของคณะกรรมการวางแผนพัฒนาแห่งชาติ คณะกรรมการเศรษฐกิจการค้าแห่งชาติ กระทรวงการค้าต่างประเทศและความร่วมมือเศรษฐกิจ เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2538).....	266
ประวัติผู้เขียน	288

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	เศรษฐกิจจีนภายใต้มาตรการควบคุมระดับมหภาค (ปี 2535-2538).....	4
2	Source of Foreign Direct Investment in China (2522-2537).....	5
3	การลงทุนโดยตรงของชาวไทยในประเทศจีน	5
4	เงื่อนไขของทางเลือกต่างๆ ในการให้บริการแก่ตลาด.....	36
5	ดัชนีภาวะเศรษฐกิจของจีน.....	53
6	ประเทศคู่ค้าที่สำคัญของจีน.....	57
7	แนวโน้มการส่งออกของจีนไปยังประเทศต่างๆ	57
8	แนวโน้มการนำเข้าของจีนจากประเทศต่างๆ.....	58
9	รายชื่อสถาบันการเงินทุนต่างชาติที่อยู่ในประเทศจีน.....	64-65
10	สำนักตัวแทนสถาบันการเงินทุนจีน-ต่างชาติที่ตั้งอยู่ตามเมืองต่างๆ ในประเทศจีน.	66
11	สำนักตัวแทนสถาบันการเงินทุนต่างชาติที่ตั้งอยู่ในประเทศจีน.....	67
12	การลงทุนจากต่างประเทศในจีนปี 2522-2538.....	68
13	การลงทุนจากต่างประเทศในจีน จำแนกตามรูปแบบ ปี 2522-2536.....	69
14	การลงทุนจากต่างประเทศในจีน จำแนกตามประเภทกิจการ ปี 2522-2536.....	69
15	Foreign Capital Introduction Index List.....	70
16	การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจำแนกตามประเทศ ปี 2522-2536.....	71
17	การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในจีนจำแนกตามที่ตั้ง ปี 2522-2536.....	71
18	อำนาจทางเศรษฐกิจของมณฑลที่สำคัญของจีน ปี 2538.....	73
19	การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (มูลค่าตามสัญญา) จำแนกตามภูมิภาค ปี 2534-2537.....	73
20	การลงทุนจากต่างประเทศแยกตามรายมณฑลของจีน.....	73
21	โครงสร้างเงินทุนภาคเอกชนระหว่างไทยกับจีนปี 2535-มิถุนายน 2539.....	77
22	Net Flows of Thai Investment to China (Equity Investment).....	78

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
23	การเคลื่อนย้ายเงินทุนภาคเอกชนระหว่างไทยกับจีน.....	79
24	รายชื่อสาขาธนาคารพาณิชย์ไทยและสำนักงานผู้แทนในประเทศจีน.....	81
25	ประเภทอุตสาหกรรมที่รัฐบาลสนับสนุนในภาคเศรษฐกิจ 7 กลุ่ม.....	86
26	Regional Economic Development Strategy of the Ninth Five-Year Plan.....	87
27	ปัจจัยที่มีผลต่อโอกาสในการลงทุนของธุรกิจไทยในจีนตามตัวอย่างที่ทำการศึกษา	169
28	การวิเคราะห์โอกาสและคู่ทางการลงทุนของไทยในจีน.....	170
29	สรุปผลการวิเคราะห์โอกาสและคู่ทางการลงทุนของไทยในจีน.....	171
30	การผลิตและการใช้ LPG ในประเทศจีน.....	201
31	การนำเข้า LPG ของประเทศจีนแยกตามที่มา.....	201

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	The World' s 10 Larges Economies (1995-2020)	3
2	ชีพจรเศรษฐกิจจีน.....	54
3	อัตราการขยายตัวภาคต่างๆ	55
4	มูลค่าสินค้าออก สินค้าเข้าและดุลการค้าระหว่างไทยกับจีน.....	58
5	โครงสร้างระบบการเงินของจีน.....	60
6	อุปสงค์ LPG ของประเทศจีน.....	202
7	Residential & Commercial Consumption.....	203
8	Residential & Commercial Consumption Asia.....	204
9	อุปสงค์ LPG และ Ethane ในปี 2536.....	205